

Organization for Security and Co-operation in Europe
MISSION IN KOSOVO

BOJKOT NA OPŠTINSKOM NIVOU

Rezime

26. oktobra 2002., narod Kosova je po drugi put nakon konflikta izašao na glasanje i izabere skupštine opština. Opštinski izbori su ponudili šansu približno 1.2 milionu kosovskih glasača da izraze svoje mišljenje o dotadašnjem radu skupština. Partije koje su držale većinu u prethodnom mandatu, ponovo su osvojile većinu glasova u 17 opština. U 13 opština, većinu su osvojile opozicione snage. Ova promena nije prošla glatko u svim opštinama. Šest meseci nakon održavanja izbora, deset opština se još uvek suočava sa političkim blokadama: članovi skupštine ili ne učestvuju ili bojkotuju sastanke skupštine i komiteta.

Glavni razlozi ovog bojkota su različiti širom Kosova. Oni se ukratko mogu izložiti u nekoliko opštih primera. (i) Odbijanje da izbornih rezultata; (ii) Neslaganje sa dodelom mesta unutar komiteta; (iii) Ne prihvatanje mišljenja opozicije; (iv) Lojalnost političkom entitetu i njegovim instrukcijama sa centralnog nivoa; (v) Nezadovoljstvo sa procesom selekcije javnih službenika; U svim ovim slučajevima je politička atmosfera u skupštinama opština ostala podeljena, sa predstavnicima političkih entiteta nevoljnim da pregovaraju i grade koalicije radi udruženog rešavanja problema.

Rezultati ovog mentaliteta bojkota na opštinskom nivou su ozbiljni. Kada se ne postiže kvorum¹ opštinski projekti se zadržavaju i odlaže se pružanje usluga. Bojkot, takodje vodi ka nedostatku transparentnosti, pošto sistemi provere izvršnog zakonodavstva nemogu efektivno da funkcionišu. To lišava birače efektivnog zastupanja. Na kraju štetno je po interese bojkotaša, ako bojkot postane trajan.

Na lokalnom nivou, konstruktivna rešenja za lokalnu upravu treba da prihvate koordinirani – na narod usredsređen pristup. Političke partije treba da počnu da odgovaraju na potrebe naroda. Ovaj proces je neophodno otpočeti na lokalnom nivou.

¹ UNMIK Uredba br. 2000/45 o samoupravi opština na Kosovu – paragraf 14.1: *Kvorum za sve sastanke skupštine opštine i njenih komiteta činiće jedna polovina članova imenovanih da prisustvuju i glasaju na sastanku.*

Povod

UNMIK uredba 2000/45 namenjena je samoupravi opština Kosova, prema standardima evropske povelje o samoupravi. Uredba takođe ističe ovlašćenja i odgovornosti prenešene na opštinski nivo. Međutim, izveštaji OEBS stalno naglašavaju da vrsta lokalne autonomije predviđena pismom i duh ovih dokumenata, još uvek nije realnost.

Ovaj papir se usredsređuje na opštu praksu među trenutno imenovanim članovima skupština opština, bojkotovanja rada skupštine ili njenih komiteta kao jedan lak način protesta. Ovaj problem bio je evidentan u sledećim opštinama:

Dečan/Dečani

Kaçanik/Kaçanik

Kamenicë/Kamenica

Klinë/Klina

Lipjan/Lipljan

Malishevë/Mališevo

Novoberdë/Novo Brdo

Suharekë/Suva Reka

Viti/Vitina

Štrpce/Shtërpçë

Identifikovani primeri - glavni razlozi bojkota

U svakoj od ovih deset opština, politička blokada se ispoljila kroz nastavljanje članova skupštine da učestvuju ili bojkotuju sastanke skupštine i komiteta. Glavni razlozi bojkota variraju širom Kosova, ali mogu biti rezimirani u nekoliko opštih primera:

1) Odbijanje da se prihvate izborni rezultati.

Odbijanje da se prihvate izborni rezultati i da se uključi u politički proces kao opoziciona, a ne vladajuća partija je bilo evidentno širom Kosova.

U **Lipjan/Lipljanu**, **Kaçanik/Kaçaniku** i **Kamenice/Kamenici**, opozicione partije su napustile skupštinske sastanke nakon prvog ili drugog izbornog kruga za predsednika i potpredsednika opštine, kada je postalo očigledno da njihovi kandidati neće osvojiti ni jednu od ovih pozicija. Ovo je demonstriranje nedovoljnog shvatanja demokratskih procedura i institucija kao i uloga ljudi izabranih u ovim telima.

U **Novoberdë/Novom Brdu**, promenila se politička vlast pošto su kosovski Srbi formirali koaliciju, što im je donelo 10 od mogućih 17 mesta na prošlim opštinskim izborima. Članovi PDK nisu bili u stanju da prihvate pobedu srpske koalicije, od kada su izabrani predsednik i potpredsednik skupštine opštine, koji su kosovski Srbi i ostali su nekooperativni sa njima. Posebno su odbili da polože zakletvu ili učestvuju na sednicama skupštine opštine šest meseci, dok partija nije ustanovila da će izgubiti svojih šest mesta² ukoliko ih njihovi imenovani članovi ne zauzmu.

² UNMIK uredba br. 2002/11 o opštinskim izborima na Kosovu, paragraf 7.3, daje ovlašćenje Specijalnom izaslaniku Generalnog sekretara (SPGS) da okonča mandat i zahteva od Centralne izborne komisije da obezbedi zamenu. "Okončanje" je formalno izjavljivanje odluke koja proizilazi iz situacije gde osoba, prethodni član, prestaje to da bude: Ovo može da obuhvati sve, od smrti, do zatvora, ostavke, i neuspevanja da se položi zakletva na vreme.

2) Neslaganje sa brojem mesta unutar komiteta za svaku političku partiju,

posebno unutar tri obavezna komiteta – Za politiku i finansije, za zajednice, i Komiteta za posredovanje, - iako su imenovanja striktno regulisana².

U **Lipjan/Lipljanu** je ovo dovelo do napetosti među političkim partijama. LDK i ujedinjeni entiteti kosovskih Srba.³ bojkotuju ili napuštaju sastanke skupštine opštine i /ili komiteta zbog neslaganja oko njihovog sastava. Povratak sastancima je uslovljen većim brojem članova unutar komiteta. Kao rezultat toga, komitet za politiku i finansije je jedino funkcionalno političko telo opštine.

3) Ne uzimanje u obzir mišljenje opozicije

U **Viti/Vitini**, LDK drži absolutnu većinu i ne oseća potrebu da konsultuje ili sasluša opzicionu PDK, koja jos uvek bojkotuje čitav rad komiteta. 29. aprila se situacija pogoršala, pošto su PDK, Alijansa za budućnost Kosova (AAK) i Gradjanska inicijativa Vitine (IQV) napustili sastanak skupštine opštine užasnuti od nedemokratskog načina njenog funkcionisanja. Ovde je sporno pitanje bila nevoljnost predsednika skupštine opštine da zahteva od predsednika izvršnog veća (koji je sada potpredsednik skupštine opštine) da podnese izveštaj koji nikada nije podneo. Opozicija je rekla da se neće vratiti dok se ne podnese izveštaj. Sličan problem se pojavio u **Kamenicë/Kamenici**, gde PDK i AAK bojkotuju rad komiteta i skupštine, u znak protesta protiv većinskog stava LDK. Sa nedovoljnom većinom (14 od 31 mesta), LDK nije imala potrebne glasove da sama vlada. Svakako, neophodni kvorum (17 od of 31) može biti postignut kada se kosovski Srbi budu pojavili. 15. aprila, je održan sastanak iniciran od strane predsednika skupštine opštine (LDK) na kome su prisustvovali dva PDK i dva AAK predsednika, kao i opštinski predstavnik UN⁵, njegov zamenik, predstavnici KFOR i OEBS. Cilj sastanka – okončanje bojkota od strane PDK i AAK, nije postignut, ali je sastanak pružio mogućnost političkim partijama da razgovaraju o razlozima svog nezadovoljstva i bojkota. Dogovoreno je da se ponovo sastanu radi dalje diskusije. Svakako nakon nekoliko sastanaka, jedino LDK I AAK mogu konačno postići sporazum. Autoritativni stav LDK izgleda ostaje glavna zabrinutost članova PDK i AAK.

Ovo je takođe slučaj i u **Lipjan/Lipljanu**, gde 13 članova LDK odbija da prisustvuje sastancima skupštine opštine, pošto se smatraju zanemarenim od strane PDK u formiranju koalicije sa ostalim partijama. Više sednica je otkazano kao rezultat ovog bojkota. Tako je jedino moguće rešenje bilo da se članovi skupštine opštine po prvi put sastanu ovog marta 2003., tri meseca nakon što su izabrani. Skoro svi članovi su tada bili prisutni, ali još jednom nisu mogli da donesu bilo kakvu odluku, pošto je skupštini

³ Model opštinskog statuta – VI deo o političkim institucijama opštine, član 40: (...) Članstvo svakog komiteta određuje skupština opštine u skladu sa uredbom (...).

⁴ KP – Koalicija povratak i DSS – Demokratska stranka Srbije.

⁵ Od 1. aprila 2003., naziv "regionalni administrator" i "opštinski administrator" zamenjeni su "regionalnim predstavnikom UNMIK" i "opštinski predstavnik UNMIK".

nedostajao kvorum jer je nekolicina članova napustila skupštinu. 28. aprila, Komitet za politiku i finansije je pokrenuo pitanje neprimenjivanja njihovih odluka od strane izvršne opštinske grane LDK.

4) Lojalnost političkom entitetu i njegovim instrukcijama sa centralnog nivoa

Zahvaljujući centralizovanoj partiskoj strukturi, opštinski ogranci političkih partija se često ponašaju u skladu sa upustvima sa centralnog nivoa. Ovo stvara probleme u **Lipjan/Lipljanu**, gde potvrđeni izborni rezultati nisu doneli većinu ni jednoj partiji i gde nikakva koalicija nije oformljena.

Kao posledica toga, skupština nije u mogućnosti da donosi odluke. Demokratska partija kosovskih Askalija (PDAK) osvojila je jedno mesto i odbila da učestvuje (većinski ali ne isključivo), zahvaljujući uputstvima sa centralnog partijskog nivoa. U ovakvom slučaju bi i samo jedan glas mogao odigrati ključnu ulogu u omogućavanju skupštine da formira upravu i otpočne rad. Ovako retka mogućnost, koja jednoj maloj partiji pruža šansu za veliki uticaj na lokalni politički proces je propuštena⁶.

5) Nezadovoljstvo sa procesom selekcije javnih službenika

Opštinska javna služba je sastavljena od predsednika izvršnog veća, direktorske uprave i administrativnog osoblja. Od svih ovih ljudi je zakonski zahtevano da budu lojalni institucijama privremene uprave bez bojazni ili naklonosti i nepoštovanja političkih pogleda ili pripadnosti. Da bi se ovo osiguralo, primenjiv zakon⁷ na Kosovu stavlja kao uslov nezavisno odabiranje komisija, imenovanih od strane skupštine opštine, predsednika izvršnog veća, upućivanjem preporuka skupštini opštine i za predsednika izvršnog veća, i direktorske pozicije unutar opštinske uprave direktora.

Sastav komisije za zapošljavanje za poziciju predsednika izvršnog veća, i zakonske procedure o prekidu ili produženju ugovora direktorskih pozicija nije političko pitanje. Svakako, u praksi se vidi da političke partije očekuju da sastav tih komisija bude "pošten", što često znači sastavljen po njihovom političkom pogledu. Imenovanje, obnova ili prekid trebaju da budu u skladu sa UNMIK uredbom⁸. Ponovno oglašavanje nakon trogodišnjeg ugovora⁹ može se jedino desiti u slučaju lošeg izvršavanja dužnosti, ne iz političkih razloga. Politički lideri ne mogu automatski i jednostrano imenovati kandidate ili članove komisije, na primer u komisiji za odabir kandidata, nakon isteka ugovora.

Izvodjenje dužnosti i profesionalizam moraju biti jedini kriterijumi primenjeni za opštinske javne službenike. Političko opredeljenje ne treba uzimati u obzir u procesu zapošljavanja. Ovi opšti principi dobrog vladanja su utvrđeni UNMIK uredbama. Ali činjenica da je javna služba predviđena kao jedno apolitično i profesionalno telo izgleda ostaje nebitna političarima u njihovim namerama da osvajaju vladajuće pozicije za članove svojih partija. U većini opština još uvek postoji broj javnih službenika koji drže više partijske pozicije, iako to nije u skladu sa zakonom koji se primenjuje. Opštinski direktori bi, na primer, normalno morali dati ostavke na svoje partijske pozicije.

⁶Svakako, treba primetiti da apsolutno ne učestvovanje člana PDAK u nikakvim aktivnostima, može da se protumači kao znak protesta protiv pritiska kome je izložen poslednjih meseci od strane različitih krugova.

⁷ Zakonska fondacija za javne službe Kosova obezbeđena je u:

UNMIK uredbi br.2000/45 o samoupravi opština Kosova – paragraf 30.8, 31.4, 52.

UNMIK uredbi br.2001/36 o javnim službama Kosova – paragraf 3 o uslovima zapošljavanja, paragraf 12. Pregled imenovanja – na nivou direktora odseka.

Administrativno upustvo br.2003/2, primena UNMIK uredbe br. 2001/36 o javnim službama Kosova – II poglavlje o zapošljavanju i IX poglavlje o završetku zapošljenja.

Model opštinskog statuta i poslovnik – VIII deo o opštinskim javnim službama.

⁸ Vezano za otpuštanje direktora UNMIK uredba 2000/45, paragraf 30.8 i 31.4 naglašava da i predsednik izvršnog veća i direktori odseka "mogu biti otpušteni jedino od strane skupštine opštine, i jedino na osnovu njegovog ili njenog neuspelog izvršavanja dužnosti ili u slučaju da ne postoji potreba za tom pozicijom." U dodatku, paragraf 52 ukazuje da "izbori ne određuju uzroke ponovnog imenovanja."

⁹ UNMIK uredba br.2001/36 o javnim službama Kosova, paragraf 3.3: "Ugovori o zapošljenju u javnim službama Kosova potpisivače se period do tri godine, i mogu biti produženi."

Ovo politizacija odabira javnih službenika u opštinama je još jedan potvrđeni uzrok nefunkcionisanja skupštine opštine.

U **Kaçanik/Kaçaniku**, trenutni politički bezizlazni položaj struji od političkog utrkivanja u vezi selekcije predsednika izvršnog veća. Bivši predsednik izvršnog veća (pripadnik PDK) ponovo tj. izabran uprkos dogovoru između PDK i AAK da će pozicija pripasti AAK. Ovo je uzrokovalo slom koalicije PDK/AAK. Kasnija ostavka člana LDK omogućila je PDK da sebi formira kvorum. Dok se ne postigne politički sporazum o imenovanju predsednika izvršnog veća, AAK i LDK neće učestvovati na sednicama skupštine opštine. Bitka za političku prevlast nastavlja da izbacuje iz koloseka opštinsku upravu.

Isti problem postoji i u **Kamenicë/Kamenici** uz dominaciju LDK u procesu odabira direktora, što PDK vidi kao nezakonito produženje ugovora predsednika izvršnog veća. Na poslednjem skupštinskom sastanku, PDK je istinski zapretila da se neće vratiti ukoliko se ovo ne poništi. AAK je okončala svoj bojkot nakon postizanja sporazuma sa LDK oko sastava komisije za odabir direktora, na vanrednom sastanku 7. maja.

Čak i u **Štrpcu/Shtërpçë**, gde je do sada preovladavao dobar vid saradnje između kosovskih Srba i Albanaca, uslovi trenutno nisu dobri, posebno vezano za proces selekcije za pozicije u direktorskoj upravi. Izgleda da tamo trenutno nema volje za konstruktivnim dijalogom za postizanje kompromisa, a rizik da će kosovski Albanci bojkotovati, zbog ovog pitanja, je prisutan. OEBS u saradnji sa opštinskim predstavnikom UNMIK nastavlja da bodri dijalog za pronalaženje dogovora. Ostavka koju je 13. maja dao predsednik skupštine opštine, koji je bio dobro prihvaćen i poštovan od strane svih, ne pomaže situaciji.

Slična blokada dogodila se i u **Klinë/Klini** oko oglašavanja slobodnih pozicija za predsednika izvršnog veća i direktorske uprave i imenovanja odabirne komisije ovih pozicija. Neka zakonska pojašnjenja i saveti povodom ovih pitanja su dati od strane OEBS i opštinskog predstavnika UN radi rešavanja ove bezizlazne situacije saradnjom, radije nego sukobima. Mada su PDK i AAK učestvovali u glasanju za ponovno oglašavanje slobodnih pozicija za direktore, samo su neki članovi ovih političkih entiteta glasali. PDK je napustila sastanak protestujući zbog dominirajućeg kriterijuma LDK na osnovu političkog opredeljenja pri imenovanju kandidata, a AAK je protestovala zbog sastava komisije koja procenjuje kandidate.

U **Suharekë/Suvoj Reci** takodje, PDK povlači svoje članove iz komiteta, zbog stava većinske (LDK) partije, posebno zbog njene navodne političke sklonosti sprovedjene na svim nivoima zapošljavanja javnih službenika.

¹⁰Uredba br.2001/36 o javnim službama na Kosovu – paragraf 4: Javni službenici imaju prava da pripadaju političkim partijama ili drugim političkim organizacijama, ali će se uzdržavati od uključanja u političke aktivnosti. Ili pogledati administrativno upustvo br.2003/2 – paragraf 28-1.

Posledice bojkota po opštinsku upravu i narod Kosova

Politički entiteti birajući bojkot lokalnih struktura, ne zastupaju i ne sprovedu interese svoje zajednice i partije, i stavljaju na kocku opštinsku upravu uopšte.

Jedini cilj koji se uvek postiže ovakvim stavovima je davanje izjave. Bojkot može ostati moćno sredstvo ukoliko su njegovi korisnici dovoljno fleksibilni da održe obećanje o kraju bojkota otvorenim kao i kanale za komuniciranje. Ali, veoma često bojkot demonstrira nedostatak konstruktivnog prilaza ka demokratskom učešću u lokalnoj upravi. Ovo često stvara sledeće posledice:

1. Štetne posledice za interese lokalnog stanovništva

Svaka namera da se zamrzavne proces demokratizacije u skupštini opštine i opštinskim komitetima, na kraju, ne podržava interese naroda. Mnogi članovi skupštine često sebe smatraju više delegatima političkih partija čiji su odgovorni članovi, nego direktnim zastupnicima svog glasačkog tela. Ali unutar opština, prateći instrukcije sa centralnog nivoa - u šta spada i bojkot i nesaradnja umesto saradnje. Bojkot najčešće šteti interesima lokalnog društva za unapređenje i demokratizaciju, zbog sledećeg:

- **Lokalna pitanja ostaju nerešena.** Bojkot obično znači nedostatak kvoruma i odlaganje sastanaka zbog nedostatka učešća. To takođe znači ometanje i odlaganje budućeg opštinskog rada. Kao rezultat toga cela opština je u zastoju. To ostale probleme ostavlja nerešenim. Bojkot zaista smeta skupštini opštine u napredovanju i radu na konkretnim pitanjima, na čemu treba raditi na lokalnom nivou.

- **Čitav opštinski rad može da bude kompromitovan.** Rad opštinske uprave trpi ukoliko komiteti nisu formirani i imenovane osobe ne učestvuju u svom radu. Pripremni rad komiteta je ključan za uspešan rad skupštine. Kada članovi skupštine dođu nepripremljeni na sednicu, to često predstavlja nefokusirane, duge i ponovljene govore.

Pored toga, kada obavezni komiteti nisu u stanje da vrše svoje funkcije, kolektivni interesi birača su kompromitovani. Jedan konkretan primer ovoga je osvedočen sredinom aprila u **Lipjan/Lipljanu**, gde je donator povukao fond za projekat zahvaljujući nesposobnosti opštinskih vlasti da kolektivno donesu odluku o projektu osnovne škole. Predavanja o ovom projektu su trajala mesecima, i 23. aprila 2003., opština je morala da dodeli zemljište za projekat i odredi lokaciju. Prvobitno je bilo namenjeno da se sagradi osnovna škola za decu kosovskih Srba. Nakon dugih međupartijskih pregovora i saveta od strane opštinskog predstavnika UN, plan je promenjen, tako da je škola u izgradnji prve godine ugostila decu kosovskih Srba, da bi sledeće godine uključila i albansku decu sa Kosova. Dve partije kosovskih Albanaca u skupštini (PDK I LDK) nisu se složile oko projekta. Ovim praktičnim primerom, skupština je pokazala da su unutar nje, partijski interesi iznad interesa zajednice, rezultirajući gubitak fonda koji je mogao da bude investiran u korist lokalnog stanovništva.

2. Nedostatak transparentije.

Mehanizam bojkota fundamentalno ometa sistem provere i balansa, prisutnih u svakoj demokratiji: opoziciona partija ne uspeva da nadgleda funkcije unutar opštine, kao što se očekuje. Politički entiteti koji bojkotuju bi trebalo da konstruktivno izazovu većinske partije kroz kontra predloge i konstruktivni kritičizam. Oni treba da osiguraju da su skupštinske odluke i akcije donesu na transparentan način, umesto sto biraju ignorisanje svojih odgovornosti prema lokalnom društvu isključivanjem iz i slabljenjem institucija za koje su izabrani da rade.

Šta više, ne učestvovanjem u skupštini, izabrani članovi lišavaju svoje birače prava da nadgledaju izvršni rad, pohađanjem svojih plenarnih sastanaka i sastanaka komiteta. Problem je složen činjenicom da narod ne koristi često ovu mogućnost. Dok su postojali neki izuzeci gde su članovi javnosti odbili da uđu, mnogo češći razlog je bio nedostatak praktičnih informacija u vezi vremena i lokacija sednica.

3. Negativan uticaj na interese bojkotaša, posebno kada bojkot postane stalan.

Odbijanje da se učestvuje u radu skupštine opštine može proizvesti neke kratkoročne pozitivne efekte, kao što je ukazivanje pažnje na određena pitanja. Svakako, to dugoročno ima negativan uticaj na interese bojkotaša i opštine uopšte.

Ukoliko je cilj bojkota postizanje promena, to bi ponekad ispalo opravdano. Ali jako često, ova vrsta "tihog suprotstavljanja" može se pokazati kao negativna, ukoliko svaki izvršilac želi da zadrži svoju poziciju. Pored toga, stvari se mogu rešavati i bez prisustva bojkotaša, sa rezultatima koji bi bili bolji po njih ukoliko bi ostali i uticali na debatu. Drugim rečima, bojkot i politička blokada su pouzdano kontraproduktivni zbog toga. Ne prisustvovanje sastancima komiteta, znači da odluke mogu biti donete bez razmatranja pozicija ljudi koji nisu prisutni kada se održava kvorum. Tako da, koliko god da je razlog vredan protesta, bojkot uvek dokaže da je na kraju neefektivan. Stoga, takav politički oblik ucene bilo bi bolje završiti, u korist drugog efikasnijeg sredstva opozicije.

4. Zakonske posledice

Prema uredbi¹¹, član koji nije uspeo da prisustvuje ni jednom sastanku skupštine opštine ili njenih komiteta neprekidno šest meseci, prestaje da bude član, i kao takav gubi svoju poziciju izabranog predstavnika. Tako, jedini član PDAK u skupštini opštine **Lipjan/Lipljan**, rizikuje da izgubi svoje mesto u skupštini. Ukoliko ne prisustvuje sastanku skupštine do 26. maja, on će ispuniti šest meseci neprisuštovanja sastancima.

¹¹ Uredba br.2000/45 – paragraf 20.3: Ako član skupštine opštine neuspe da neprekidnom šestomesečnom periodu prisustvuje ni na jednom od sastanaka skupštine opštine ili njenih komiteta, on ili ona, ukoliko razlog nije opravdan od strane skupštine opštine, prestaju da budu njen članovi.

Progres postignut u prevazilaženju bojkota

Pozitivni efekti učešća su posvedočeni kada se politička blokada prevaziđe. U **Malishevë/Mališevu**, je okončan tromesečni zastoj na sednici skupštine opštine održanoj 10. marta. Uprkos uobičajenom napuštanju skupštine od strane članova LDK zbog nezadovoljstva vezanog za “nepošteni” sastav komisije i dodele mesta unutar komiteta za politiku i finansije, kvorum je bilo moguće postići jer su skoro svi članovi PDK bili prisutni u to vreme. U znak kompromisa sa LDK, dogovoreno je da se poveća broj mesta u komitetu za politiku i finansije. Ali još uvek se očekuju neki problemi, pošto se LDK već oglasila da neće učestvovati u komitetu za zajednice.

U **Novoberdë/Novom Brdu**, i LDK i PDK su bojkotovali dominaciju Srba u skupštini. Bojkot LDK je okončan kada su njeni lokalni lideri došli do sporazuma i izrazili volju za rad u sistemu u korist opštine. PDK¹² je konačno odlučila da zauzme četiri mesta osvojena na opštinskim izborima oktobra 2002., početkom maja 2003., nakon šestomesečnog bojkota. Tako su, tri od četiri potvrđena imenovana člana PDK položili zakletvu, 9. maja 2003. u kancelariji opštinskog predstavnika UN, i nakon toga učestvovali na sastanku skupštine opštine; četvrti nije tako postupio iz ličnih razloga. Lokalni ogranak PDK je ukazao da je “ponovno razmotrio svoju strategiju” u pogledu činjenice da na njihovoj listi neće biti više kandidata za imenovanje od strane Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara, ukoliko ovi poslednji ne polože zakletvu, i PDK će izgubiti svoja mesta. Još je jedan kandidat na partijskoj listi koji može zauzeti četvrto mesto, kad je već jednom potvrđen.

Još jedan takav primer je u **Shtime/Štimlju**, gde je apsolutna većina osvojena od strane PDK prvobitno dovela do nečega, što po nečijem misljenju može biti kraj tamošnje ko-uprave. Nakon gubitka značajne količine glasova od strane njihovih rivala na izborima 2002., lokalni predstavnici LDK su napustili skupštinu pošto su predsednik i potpredsednik skupštine opštine izabrani. Odluka je, kako navode, bila bazirana na konsultacijama sa centralnim nivoom LDK u Prishtinë/Prištini. Kada je LDK konačno prihvatila potvrđene izborne rezultate i slozila se sa sastavom komiteta u skladu sa uredbom 2000/45 UNMIK, njihovo učešće je obezbedilo sredstva za konstruktivne pregovore sa PDK.

U **Dečan/Dečanima**, je bila je napeta politička situacija zbog procesa selekcije javnih službenika. Članovi LDK bili su neraspoloženi za saradnju sa koalicijom AAK/PDK i napustili su sednicu procene direktorske uprave februara 2003., uprkos savetodavnim naporima OEBS i opštinskog predstavnika UN. Svakako, na skupštinskom sastanku 31. marta, LDK je prisustvovala i aktivno učestvovala. Politička diskusija o nekontraverznim pitanjima unutar skupštine je sada u stanju da krene napred.

¹² Trebalo bi se prisetiti na rani novembar 2002. PDK je planirala blokadu puteva, stražareci ispred opštinske zgrade, da bi narušila funkcionisanje UNMIK i opštine, i da bi sprečila ulazak izabranih članova kosovskih Srba u zgradu opštine.

Zaključak

- **Prvo, navika da se bojkotuje skupština opštine je štetna za politički život na Kosovu, kao i za demokratizaciju društva.**

Treba da se naglasi, da nema političkog sistema koji može da funkcioniše ukoliko su političari spremni da učestvuju samo ako pobede. **Kosovski političari treba da pokažu svojim glasačima da znaju kako da pregovaraju i kako da postignu kompromis.** Postoje važnije kvalifikacije u demokratskim društvima od ultimatumata i bojkota. To su takođe kvalifikacije neophodne za funkcionisanje post-konfliktnog društva, koje mogu pokazati napredak jedino ako su svi njeni segmenti spremni da razgovaraju međusobno da bi pronašli opšte prihvatljiva rešenja.

Preporuke:

*Političari sa lokalnog nivoa treba da rade konstruktivno na uspostavljanju primera demokratskih stavova, bodreći međupartijske i međuetničke dijaloge unutar opština. **Dijalog i saradnja su potvrđena dugoročna strategija za prevazilaženje političkih blokada.** Ovaj prilaz uključuje*

1. **Volju za diskusijom.** U demokratskom društvu, pitanja se rešavaju debatom. Konstruktivni dijalog za pronalaženje nekog kompromisa uvek kreira bolje šanse za pozitivnu promenu.
2. **Dogovaranje i rad na postizanju zajedničkih ciljeva na lokalnom nivou.** Da bi bili uspešni, razgovori moraju biti usredsređeni na postizanje zajedničkih ciljeva i udruženom rešavanju problema, počev od onih najosnovnijih i nekontraverzних. Ovo je najbolji način za političke protivnike da prevaziđu svoje razlike i rade zajedno.

- **Drugo, kada lokalni politički predstavnici izaberu bojkot, oni gube mogućnost zastupanja interesa njihovih glasača.**

Lokalna uprava je za pružanje dobrih usluga svog lokalnog stanovništva. Suviše često je lokalna uprava to bojkotom otezala ili onemogućila. **To što zahtevaju glasači je odgovorna uprava, i to je ono što im je namenjeno da se pruži. Izabrani predstavnici imaju odgovornost prema glasačima koje predstavljaju, i koji su im ukazali poverenje da zastupaju njihove poglede, potrebe i zabrinutosti.**

Preporuke:

Lokalni političari teba da uvek imaju na umu da je njihova odgovornost da služe narodu, i da poboljšaju životno okruženje svojih glasača. To im može pomoći da postignu neke prave promene na lokalnom nivou.

Konstruktivna rešenja za lokalnu upravu dolaze kroz koordinisan, na narod usredsređen pristup, fokusiran na potrebe stanovništva. Ovo zahteva pomeranje sa manje političkog, ka više rezultatima orijentisanom pristupu, bazirano na pružanju javnih usluga. Debate medju izabranim predstavnicima trebaju da se, hitno, koncentrišu na pravim težnjama ka lokalnom unapredjenju..

Čak šta više, lokalni glasači i gradjansko društvo trebaju da reaguju i izvrše pritisak na svoje predstavnike da radije učestvuju nego bojkotuju, ako žele da vide rešene probleme svojih zajednica. Oni bi to mogli prisustvovanjem na javnim sastancima ili podnošenjem peticije skupštini opštine¹³. Članovi skupština opština bi verovatno radije promenili svoj stav i preuzeli prilaz učešća i izmirenja, ukoliko bi videli reakciju svojih protivnika na njihovo ponašanje.

Mediji imaju obavezu da informišu narod o posledicama i uticaju bojkota skupštine opštine na dnevni život stanovništva. Lokalni mediji su jedan od najefektivnijih načina kojim se lokalno stanovništvo informiše o pitanjima i radu njihove opštine. Mediji takođe mogu da artikulišu

potrebe stanovništva i ukažu pažnju na činjenicu da se na ove potrebe nemože odgovoriti dok se god bojkotuje.

- **Treće, političari treba da budu svesni nepodudarnosti hijerarhijske partijske strukture sa konceptom lokalne samouprave.**

Izabrani predstavnici skupština opština veoma često sebe vide kao organe svojih političkih partija. Ili je u najmanju ruku na njih izvršen jak uticaj dominirajuće kulture političke partije, tako da je to ograničilo njihovu slobodu u donošenju samostalnih odluka, bazirano na njihovom poznavanju okolnosti na terenu. U većini slučajeva ovo rezultira polarizacijom (potpunim suprostavljanjem) pozicija u skupštinama opština, pošto izabrani članovi preferiraju da slede opštu partijsku liniju, umesto da se prilagode lokalnim potrebama i okolnostima.

Lokalna samouprava zahteva mnogo više od čistog rada kao organ jednog višeg nivoa. Rad izabranih predstavnika zahteva fokusiranje na kreativnost u odgovaranju potrebama sa terena. Početna tačka za odgovornost i funkcionalni sistem provere je reforma političke partije. Osmišljena lokalna samouprava može jedino biti unapređena ukoliko je u korelaciji sa osmišljenom autonomijom lokalnih partijskih grana i individualnim članovima. U protivnom, institucije lokalne samouprave će ostati čista fasada nečega što je u stvari centralizovan sistem.

Preporuke:

Političke partije treba da poprave svoje unutrašnje strukture, da bi bile više demokratske. Lokalne partijske grane mogu jedino da rade na zastupanju lokalnih interesa članova svoje partije, ako su odgovorni za njih. To se jedino može postići ukoliko statut partije obezbedi da se odluke lokalnih kandidata stave na partijsku listu opštine, i za donošenje na lokalnom, a ne centralnom nivou.

Političke partije bi takođe trebalo da ohrabre svoje izabrane članove da učestvuju u skupštinama opština i konstruktivno rade sa svojim lokalnim partnerima. Predstavnici koji uspeju da proizvedu neke rezultate u opštini, imaju bolje šanse za osvajanjem većeg broja glasova u budućnost, nego oni koji odluče da ne učestvuju i iza sebe ne ostavljaju nikakav dokaz o radu.

Izborna pravilo¹⁴, da mesto zauzima izabrani pojedinac, a ne partija sa kojom se on ili ona kandiduje, ne treba da se menja. Ovo osigurava da se izabrani predstavnici ne mogu zameniti kada oni izaberu da zauzmu pozicije nezavisne od odluka centralnog nivoa. Ovakva nezavisnost je odlučujuća u dopuštanju izabranim lokalnim predstavnicima da služe lokalnim interesima.

¹³ UNMIK uredba 2000/45 o samoupravi opština na Kosovu, paragraf 8- o javnim sastancima i peticijama. Videti, takođe, model opštinskog statuta, poglavlje 2, o javnim sastancima, poglavlje 3, o ostalim javnim konsultacijama, poglavlje 4, o peticijama.

¹⁴ UNMIK uredba 2002/11 o opštinskim izborima na Kosovu, paragraf 7.2.

Dopuna

Broj mesta političkih partija u skupštini opštine

<u>Opština</u>	<u>Broj mesta po političkoj partiji</u>	<u>Ukupan broj mesta</u>
Prishtinë/Prishtina	LDK (29), PDK (13), AAK (4), PD (1), PReK (1), KDTP (1), DSS (1), KP (1)	51
Podujevë/Podujevo	LDK (25), PDK (12), AAK (2), PD (1), BK (1)	41
Prizren/Prizren	LDK (16), PDK (12), KDTP (4), VATAN (2), AAK (2), PShDK (1), BSDAK (1), PD (1), DPP (1), KP (1)	41
Suharekë/Suva Reka	LDK (26), PDK (10), AAK (2), LPK (2), PReK (1)	41
Gjakovë/ Gjakovica	LDK (17), AAK (10), PShDK (5), PDK (3), UD Gj (3), IRDK (2), PLK (1)	41
Pejë/Pe	LDK (19), AAK (12), PDK (4), PShDK (1), Vatan (1), KP (1), IRDK (1), BDIKHB (1), Independent Candidate (1)	41
Mitrovicë/Mitrovica	LDK (23), PDK (15), AAK (2), PD (1)	41
Gjilan/Gnjilane	LDK (23), PDK (13), AAK (2), KP (1), OSA (1), DSS (1)	41
Ferizaj/Uroševac	LDK (24), PDK (14), AAK (2), DSS (1), PDAK (1), PshDK (1)	41
Malishevë/Mališevo	PDK (17), LDK (13), AAK (1)	31
Glllogovc/Glogovac	PDK (26), LDK (4), BK (1)	31
Lipjan/Lipljan	PDK (14), LDK (13), AAK (1), PDAK (1), DSS (1), KP (1)	31
Rahovec/Orahovac	LDK (15), PDK (10), AAK (3), LPK (1), PD (1), KP (1)	31
Deçan/De çani	LDK(15), AAK (15), PDK (1)	31
Istog/Istok	LDK (18), PDK (6), AAK (3), PShDK (1), Vatan (1), KP (1), IRDK (1)	31
Klinë /Klina	LDK (13), PDK (10), AAK (4), PShDK (3), KP (1)	31
Skenderaj/Srbica	PDK (26), LDK (4), PReK (1)	31
Vushtrri/ Vu itrn	LDK (18), PDK (10), AAK (2), PD (1)	31
Kaçanik/Ka anik	PDK (15), LDK (14), AAK (2)	31
Kamenicë/Kamenica	LDK (14), PDK (9), AAK (4), KP (2), DSS (1), KOS (1)	31
Viti/Vitina	LDK (17), PDK (9), AAK (2), PShDK (1), IQV (1), KP (1)	31
Fushë Kosovë/Kosovo Polje	LDK (12), PDK (5), PDAK (1), KP (1), AAK (1), IQFK (1)	21
Obiliq/Obili	LDK (11), PDK (6), PD (1), PKM (1), OSPS (1), KP (1)	21
Shtime/Štimlje	PDK (12), LDK (9)	21
Dragash/Dragaš	LDK (8), PDK (6), Vatan (3), GIG (2), AAK (1),LPK (1)	21

Leposavi /Leposaviq	DSS (5), SNV (3), Citizens' Initiative of Leposavic Socialists (3), KP (2), SPO (1), GIPP (1), GIZ (1), Independent Candidate (1)	17
Zubin Potok/Zubin Potok	DSS (8), GISK (4), GIK (1), "SURVIVAL" Zubin Potok (1) , KP (1), PDK (1), LDK (1)	17
Zveçan/Zveçan	SNV (6), DSS (5), KP (2), SPO (2), SD (2)	17
Novobërdë/Novo Brdo	KP (4), DZZ (3), DSS (2), KOS (1), PDK (4), LDK (3)	17
Štrpce/Shtërpçë	SDP (3), SSZ (3), DSS (2),PKM (1), SPO (1), KP (2), PDK (2), LDK (2), KOS (1)	17